Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

AUG 6 1921

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — ЧИСЛО 180. — ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 4-го СЕРПНЯ 1921. — VOL. XXIX. — No. 180. — JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, AUGUST 4, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

СИД ГЕТФІЛД ПАВ ЖЕРТВОЮ ЗМОВИ

СТЕЙТОВИЙ ПРОКУРАТОР КАЖЕ, ЩО ЙОГО ВБИЛИ ГАНМЕНИ.

ЧЕРЛСТОН, Вест Верджінія, 3. серпня. — Адвокат Союза Майнерів (Юнайтид Стейтс Майн Воркерс оф Америка) каже, що Сид Гетфілд і Ед. Чеймберс, котрих учора вбито підчас стрілянини коло судового будинку в Вилч, погибли в наслідок змови зі сторони нанятих вуглевими компаніями „ганменів" (розбишаків).

Стейтовий прокуратор мав сказати, що його слідство мало виказати, що Сид Гетфілда убили не давши йому остереження і то в хвилі, коли він не мав оружя при собі. Стейтовий прокуратор так представляє подію:

„Сида Гетфілда і Еда Геймберса постріляно на смерть на сходах, ведучих до судового будинку в Велч. Гетфілд і Чеймберс, кождий з них з жінкою під руками, ішли поволи сходами до судового будинку, Гетфілд, щоби відповідати на поставлене проти нього обжалованне, а Чеймберс як свідок. Нагло, без ніякого упередження, на них почали стріляти С. Е. Лайвлі, Бастер Пенс і може бути кількох других, зібраних на сходах. Вони всі були заступниками шерефа.

„Чеймберс, падаючи від кількох куль, пробував витягнути зі середної кишені свого плаща револьвер, але потрафив вийняти його до половини, коли впав без життя до долу і покотився по сходах. В тій хвилі жена Чеймберса просила Лайвлі не стріляти більше до мужа, але Лайвлі побіг по сходах і, приложивши револьвер до самої голови Чемберса, заразом за вухом, віддав ще два стріли до лежачого без памяти чоловіка.

„Доперва тоді пані Чеймберс вдарила Лайвлі своєю парасолькою.

„Гетфілд був низче на сходах і пробував цофнутися, але перший вистріл, вицілений до нього, трафив його в руку, а другий в долішну частину грудий, а потім, як він обернувся, до нього віддано три стріли зі заду, з котрих один спричинив смерть на місци. Він не пробував навіть посягнути по револьвер."

Адвокат майнерів каже, що перед стрілянином не було ніякої бесіди межи „ганменами" та нападеними людьми, а тим менче якоїсь сварки. Ані один мущина ані одна женщина не звертали уваги на ганменів". Їх просто звабleno до судового будинку, щоби тут вбити їх зі зимною кровю. Вбили їх горлорізи, наняті Болдвіном-Фелтсом.

Факт, що Гетфілда та Чеймберса убито у Велч, адвокати юнії поясняють так, що наняті горлорізи боялися іти до Мінго кавнті доконувати свого душегубства.

Лайвлі і Пенс були арештовані. Суд випустив їх за порукою по 10.000 долярів на кождого. Вони мають станути в жовтни перед великою лавою присяжних суддів, котра скаже, чи їх мається поставити в обжалованне.

ГРУБЕ ОБМАНСТВО СОВЕТСЬКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Панна Ровз Вайс, адвокатка совєтського уряду, внесла в нюйорські суді позов проти одного італійського підприємця, Якова Роберта Чібраріо на імя, обжаловуючи його, що він обманув російський советський уряд на грубі тисячі долярів.

Чібраріо мав згодитися з представником советського уряду в Америці, що він буде купувати в Америці і доставляти до Росії ріжні навчаючі фільми та машини для театрів рухомих образків. В хвилі, як представники большевицького уряду робили контракт з Чібраріо, сей був агентом для продажі фільм в Ню Йорку, і мав з того яких 45 долярів тижневого доходу. Советський представник зробив його своїм генеральним репрезентатом до купна фільм і машин, і зобовязався дати Чібраріо за те 50.000 долярів як комішен. Місто купувати фільм від ріжних підприємств рухомих образків, Чібраріо зорганізував кількох людий, які йому предложили посвідки на фільми, нібито вже зложені в магазинах і готові до висилки до советської Росії. На сі посвідки советське бюро в Ню Йорку виплатило йому 136.000 долярів.

Чібраріо записався в понеділок в суд на перше переслуханне. Суд казав йому зложити запоруку в сумі 10.000 долярів і відложив справу.

ХОЧУТЬ КАРАТИ НЕДБАЛИХ КОНГРЕСМЕНІВ.

ВАШІНГТОН, 1. серпня. — В палаті послів внесено законопроект на основі котрого мається карати законодателів, котрі не приходять на наради конгресу. Законопроект вносить, щоби подвоїти пенсію законодателів так, щоби вона виносила 15.000 долярів на рік, але лише під услівем, що конгресмен буде стало ходити на наради конгресу. За кождую неприсутність через один день нарад підчас 50 дневої сесії відтягається конгресменови 300 долярів, підчас 100 дневої сесії 150 долярів, підчас 200-дневої сесії 75 долярів.

КАПІТАЛІСТИ ЗМОВЛЯЛИСЯ УСТАНОВЛЯТИ ЦІНИ НА ВУГОЛЬ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 2. серпня. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити перед суд директорів Болтиморської Вуглевої Біржі за те, що вони мали змовитися, щоби установляти ціни на вугіль. Ся біржа має перепускати через свої руки коло 9 десятих частин усего вугля, зуживаного в місті Болтимор.

СТРІЛЯВ ДО СУДІ — ЗАСТРІЛИВ АДВОКАТА.

Дня 29-го липня відогралася в міськім суді в Шікаго кервава драма.

Властителька дому пані Варто запізвала перед суд полісмена Келога за се, що він мимо двократного наказу з боку суду, не хотів випровадитися з її дому.

По переслуханню всіх сторін, судія засудив полісмена на 15 дневий арешт, за зневагу суду. В тій хвилі, полісмен витягнув з кишені револьвер і пустив кілька стрілів до судії. Однак не трафив судію. За се куля поцілила адвоката Аклія, що стояв недалеко судії. Тяжко ранений адвокат впав на підлогу і в короткім часі помер.

Полісмен побачивши се, приложив револьвер до своїх грудий і випалив. Ранився, однак шпитальні лікарі по огляненню його рани заявили, що полісменови не грозить небезпека смерти.

Підчас цілої події розгравалися страшні сцени в судовій салі. Кільканайцять жінок з переляку зімліли.

Полісмен Келог, який допустився злочину в суді був знаний зі своєї жорстокости і безоглядности. Доробився півмілионового маєтку, правдоподібно не зовсім чистими способами. Директор поліції від довшого часу вів проти него слідчі доходження.

ПРО ГАЛИЧИНУ.

ГРАФ СКАРБЕК МАЄ ГОЛОС

На зїзді людово-народового союзу виголосив довшу промову посол гр. Скарбек і в промові торкнувся справи Східної Галичини. Він сказав:

„Нашій дільниці ніщо не загрожує. Коли є яка небезпека, то радше внутрішна, аніж зовнішна. Зі сторони держав, союзних з нами, маємо гарантію, що не допустять до некорисного полагодження „б. Східної Галичини". Одинокою небезпекою є проект соціялістів, які бажалиби дати Східній Галичині широку автономію, з окремим соймом і військом. Є це недопустиме з огляду на інтереси польського народу. Хочемо, щоби Українцям було добре в Польщі, але заразом мусимо жадати, щоби вони почувалися польськими горожанами".

Пусті слова тай більше нічого.

З АМЕРИКИ НА УКРАЇНУ.

„Віктуар" від 10. липня подає пригоди одного Українця, який повернувся з Америки на батьківщину, щоби познайомитися з „земним краєм". Він разом з кількома своїми товаришами прибув нарешті до кордону Совдепії. Відразу на кордоні большевики сконфіскували всі доляри. Деякі комісари, перекладаючи у свої кишені гроші мандрівників, робили це остільки цинічно, що вони обурилися. Тоді одного з них заарештували. На кордоні у еміґрантів також одібрано було білизну й харчі. У Москві у еміґрантів одібрали лишки багажу, а самих розмістили у брудних бараках. В перші-ж дні кілька душ дітей вмерло, а одна з жінок збожеволіла. Харчі були жахливі, так наприклад один раз їм дали мясо все покрите хробаками. Коли, нарешті, Українець попав до свого села, то побачив, що хату його майже цілком зруйновано, одного родича ще давнійше розстрілано, а другий сидів у чека. Еміґрант висловив своє обурення, за що його через кілька день присудили на смерть. Йому вдалося втікти й на пароплаві він повернув знову до Америки, де на щастя залишилась його родина.

ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ ПОЛЬЩІ.

Варшавські часописи доносять, що перепис населення Польщі дня 30. вересня ц. р. буде переводити 60.000 урядових переписчиків. Їм мають допомагати покликані урядом комісії з громадянства. В переписі будуть між иншим рубрики, про професіональне заняття, безробіття, мешкання, сільські господарства, спис домашніх звірят, засіви, збори землеплодів, спис сирот і т. и. „Роботнік" застерігається, що відомости з переписи лишаться виключно до ужитку головного статистичного уряду і не можуть бути основою до оподаткування, ані до наняття судових слідств; а одночасно доносить, що дані переписи про обшари великих господарств будуть великим улегченням для плянового переведення земельної реформи. При цьому заміче „Роботнік", що перепис буде мати вартість стільки, о скільки буде згідний з дійсністю. Про гарантії цеї „дійсности" нічого „Роботнік" не згадує.

ВВОДЯТЬ ПАНЩИНУ НА УКРАЇНІ.

ТЕРНОПІЛЬ. Большевицькою владою введена справжня панщина. Для обробки так званих совітських господарств, а між иншим і приватних господарств нових дідичів „від комуни", зганяється населення сел, від старих до дітей з жіноцтвом включно.

Треба зазначити, що всі комісарі й начальники ріжних „комітетів" одержали ріжними засобами значні посілости й почувають себе справжніми „поміщиками" до 1861 року. За всяку провину нової кріпак відправляється замісць конюшні в „чека", де провадяться звичайні екзекуції.

Також колоритне поводження „нових поміщиків" і з дівчатами та жінками.

Взагалі, як передає селянин з Полтавщини, населення стогне під кормигою комісарів.

ЦІНИ НА ПОДІЛЮ.

ПІДВОЛОЧИСКА. Особа, що 11-го червня покинула Черкаси, дає відомости про ціни, що стояли на ринку в середині червня в районі Черкас. Гроші ходять виключно совітські й „керенки" за 1000 рублів совітських дають 35 рублів керенськими.

Кінь коштує — 1,000.000 совітських рублів, десяток яєць — 3.000 р., 1 фунт мяса — 2.500 руб. совіт., 1 коробка сірників — 1.000 р. сов., 1 фунт соли — 2.500 р. сов., 1 фунт хліба — 1.500—1.800 руб. сов., один пуд картоплі — 30.000 руб. сов.

ЧЕСЬКИЙ ПРОМИСЛ НА УКРАЇНІ.

Промисловці і фабриканти в Лодзі — як доносить чеська „Трібуна" — вислали на Україну свого заступника, щоби старався навязати торговельні взаємини з Україною. Українські кооперативи оферують Польщі за їхні вироби, головно за мануфактуру, сировці і збіже. Україна знову потребує найбільше хліборобських машин. Підчас переговорів одначе показалося, що польські ціни є за високі і що оферти чеських і румунських фірм є богато нищі. З цеї причини переговори з заступником з Лодзі перервано.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАЙВИСША РАДА МАЄ ЗАЙМАТИСЯ ТАКОЖ КВЕСТІЯМИ СХІДНОЇ ЕВРОПИ

ПАРИЖ, 2. серпня. — На засіданню Найвисшої Ради, яке розпічнеться в Парижи, дня 8. серпня, крім справи Горішного Шлеска, мають бути взяті під розвагу: квестія Альбанії, справа помочі Росії і всякі справи, які дотичать неполадних відносин на Близькім Сході, в першім ряді справа воєнного конфлікту між Грецією і Туреччиною.

Справа тяжкої російської ситуації буде обговорювана тому, що внаслідок голодової кризи, виходить можність зміни в Росії теперішного правительства.

На конференції не буде правдоподібно ніякої ріжниці думок в тім напрямі, що обовязком великих держав ратувати Росію всіми способами перед катастрофою голоду і пошестних недуг.

Вправді не проголошено ще нигде, що на засіданню Найвисшої Ради буде порушена також квестія Східної Галичини. Однак є всякі вигляди, що представники деяких держав піднесуть на засіданню також справу української Галичини.

Що українське галицьке правительство поробить зі свого боку все, що буде потрібне, се є певна річ.

Булоб однак дуже пожадане, щоби зі сторони української еміґрації в Злучених Державах і Канаді була сейчас піднята перед Найвисшою Радою акція в справі негайного знесення польської окупації в українській Галичині, чим скріпиться загальна акція українського галицького правительства в справі Галичини. — Замітка Редакції.

СЕНАТОР ФРЕНС БОРОНИТЬ СОВЄТСЬКИХ ВЕРХОВОДІВ.

РИГА, 2. серпня. — Перед своїм відїздом до Берліна, американський сенатор Френс, який повернув щойно з своєї візити в Москві — публично накинувся тут на д-ра Едварда Райна, головного комісіонера Американського Червоного Хреста на Балтійські держави, що др. Райн був тим, що минувшої зими викликав в Кронштаді революцію моряків проти советського правительства.

На заяву д-ра Райна, що закид не відповідає правді — сенатор Френс сказав, що має на се докази від советських міністрів і що він советським комісарам безусловно вірить.

На погрози розсердженого сенатора, що цілу справу кронштадської революції піднесе перед американським сенатом — відповів др. Райн, що сенатор підчас свого короткого побуту в Москві навчився занадто і без застереження у всім вірити советським верховодам, та під безпосереднім враженнем Москви не знає зовсім, що говорить.

Публична авантура, зроблена американським сенатором, викликала в цілім місті прикрий несмак.

В СПРАВІ СПИНЕННЯ ВІЙНИ МІЖ ГРЕКАМИ І ТУРКАМИ.

ЦАРГОРОД, 2. серпня. — Салі Паша, турецький міністер, вибирається до аліянтських держав, щоби особисто виказати небезпеку можливости вмішання російського советського правительства до боротьби, яку тепер ведуть в Малій Азії Турки з Греками.

Турецький міністер задумує наклонити правительства европейських великих держав, щоби вони спинили дальшу греко-турецьку боротьбу.

ЗЕМЛЕТРУС В ІТАЛІЇ.

РИМ, 2. серпня. — Місто Барі, положене в полудневій части Італії, над Адрійським морем — навістив вчера землетрус. Великий почтовий будинок розсипався зовсім. Много домів ушкоджених. Кільканайцять людий забитих, а много ранених.

ЗІНОВЄВ УСТУПИВ З СОВЄТІВ.

ЛОНДОН, 2. серпня. — Парляментарний секретар міністерства торговлі потвердив сегодня в палаті послів, що Г. Зіновєв, губернатор Петрограду, виступив з советського правительства.

ГУВЕР ВЖЕ ПРИГОТОВЛЯЄ ПОМІЧ ДЛЯ РОСІЇ.

ЛОНДОН, 2. серпня. — В Бравн, голова европейської секції Американської Адміністрації Помочі, дістав поручення виїхати до Риги, щоби про спосіб несення помочі Росії обговорити особисто з членами російського ратункового комітету.

Російський ратунковий комітет буде мусів передати Бравнови в першій мірі письменну заяву, заіндосовану советським правительством, що всі услівя, подиктовані Гербертом Гувером в його відповіди на заклик Максима Горкого — є приняті і будуть виконані.

Сейчас 15 урядників Американської Ратункової Адміністрації вибирається до Москви, де є найбільша потреба помочі. Всі резервові американські запаси, які нагромаджені лежать в магазинах в Гамбургу і Данцігу — сейчас будуть висланi в Росію. Наразі вони вистарчать на перші потреби, доки не будуть спроваджені свіжі посилки з Америки.

ПРОТИ КАРИ СМЕРТИ В НІМЕЧЧИНІ.

Соціялісти, посли до гессенського сойму, поставили внесок, щоби в німецьким карнім законі була негайно скасована кара смерти, та щоби німецькому правительству наказано, всі видані судами вироки смерти здержати.

ОСТОРОГА.

ДІЙШЛО ДО МОЄЇ ВІДОМОСТИ, ЩО ПОЯВИЛАСЬ МІЖ ЛЮДЬМИ В НЮ ЙОРКУ ТА ДЕЯКИХ ИНШИХ МІСЦЕВОСТЯХ ЯКАСЬ ВІДОЗВА, НОСЯЧА МІЙ ПІДПИС А ВЗИВАЮЧА УКРАЇНЦІВ В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ ПІДПИСУВАТИ ПОЗИЧКУ І КУПОВАТИ БОНДИ ЗАХ. УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ОТСИМ ПОДАЮ ДО ЗАГАЛЬНОЇ ВІДОМОСТИ, ЩО ТАКОЇ ВІДОЗВИ Я НІКОЛИ НЕ ВИДАВАВ АНІ НІКОГО ДО ВИДАВАННЯ ТАКОЇ ВІДОЗВИ НЕ УПОВАЖНЯВ.

ПОДАЮ ТАКОЖ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, ЩО В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ОГОЛОШЕНА Є ПРАВНО ЛИШЕ ОДНА-ОДИНОКА ПОЗИЧКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЯКУ ПЕРЕВОДИТЬ ФІНАНСОВА МІСІЯ ЗЛОЖЕНА З П. П. Д-РА БЕРЕЗОВСЬКОГО І Д-РА МИШУГИ, УПОВНОВАЖНЕНИХ ДЕЛЕГАТІВ ГАЛИЦЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

ЛИШЕ ВІДОЗВИ ПІДПИСАНІ СЕЮ МІСІЄЮ, А ПОМІЩЕНІ СИМИ ДНЯМИ В УКРАЇНСЬКИХ ГАЗЕТАХ, Є ВАЖНІ.

Вашінгтон, 23. липня 1921 р.

ДР. ЛЬОНГИН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ,
Представник Західно-Української Республики.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МОСКОВСЬКЕ ОБЄДНАННЄ КЛЯС І ПАРТІЙ.

„Совет Раше", московська большевицька ґазета, офіціяльний орган бувшої большевицької амбасади в Злучених Державах, видала про запомогову акцію в Росії офіціяльну заяву, подаючи в цілости офіціяльну телеґраму урядової большевицької телеграфічної аґенції.

Телеґрама передовсім потверджує, що для ратовання Московщини перед голодом дійсно зорґанізовано межипартійний комітет, в котрім засідають і представителі большевиків, ба навіть представителі большевицького уряду, та представителі ріжних противбольшевицьких партій. Телеґрама подає всі імена членів того Безпартійного Публичного Голодового Запомогового Комітету. На чолі його стоїть як почетний голова відомий московський письменник, самий проти-большевик, бо зближений до переслідуваних большевиками соціялістів революціонерів, Володимир Короленко. Другий відомий московський письменник, Максим Ґоркий буде висланий за границю як заграничний його представник. Дійсним представником являється Каменев, президент московського совету. Як члени виконавчого уряду комітету входять попри сього большевика: Риков, також большевик, бувший предсідатель найвисшого совету для національної господарки; Кишкін, визначний член кадетської партії, отже після розуміння большевиків контрареволюціонер; Прокопович, умірковапий соціяліст, отже після розуміння большевиків контрареволюціонер; Коробов та Черкасов, оба добре відомі проти-комуністи.

Телеґрама далі подає звідомлення про перші збори сього комітету, що відбулися дня 20. липня. Після телеґрами було на сих зборах богато визначних членів ріжних небольшевицьких партій, ріжні московські письменники, майже усі проти большевицьких поглядів, ріжні проти-большевицькі провідники, бувші міністри з часів Керенського, ба навіть міністри царські. Попри них засідали провідники большевиків, большевицькі комісарі, міністри, редактори.

Неменче цікаве було отворенне зборів сього Запомогового Комітету. Отворив його не хто инчий, як Кішкін, визначний діяч кадетської партії, яка, як відомо, представляє інтереси молодої московської кляси російських капіталістів. Він відчитав заяву ініціяторів комітету, виказуючи величину нещастя, яке спало на советську Росію, а до поборювання якого треба злуки всіх кляс.

„Іменем ґрупи ініціяторів," — каже дослівно офіціяльна большевицька телеґрама, — „Кішкін висловив надію, що уряд і публичні робітники найдуть спосіб працювати разом для висших цілий."

„Голод," — говорив Кішкін, — „є ворогом, який тепер загрожує цілому краєви і народови. Велике діло починається, і треба іти до нього твердо і рішучо."

По сім представителю буржуазії говорив іменем московського большевицького уряду Каменев, предсідатель московського совету. Як видно з телеґрами, він зовсім не був ображений пропозицією капіталіста працювати з буржуєм разом в однім комітеті. Що більше, як каже телеґрама большевицького уряду, Каменев підчеркнув міжпартійний характер Комітету. Іменем уряду він заявив, що уряд не буде ставити ніякої перешкоди запомоговій акції Комітету, а що більше буде йому помагати. Большевицьке правительство дасть Безпартійному Запомоговому Голодовому Комітетови такі запевнення свободи діяльности, які є потрібні для його успіху. Ані центральний большевицький уряд, ані його місцеві установи не лише не будуть перешкаджати діяльности сього комітету, але противно будуть йому всіми силами помагати.

Як подає далі урядова большевицька телеґрама, на перших зборах зорґанізовано виконавчий комітет, котрий складається з 63 людий, — як каже телеґрама, — зложений з представників ріжних кляс і політичних партій Росії. Большевицький уряд зараз видав декрет, котрий означає права сього комітету. Комітет має вести свою роботу під знаком Червоного Хреста і буде мати повну самоуправу. Він має право збирати в Росії і поза границями поживу, медицини і т. п. для голодуючого населення навіжених голодом околиць і має право отвирати свої філії в краю і поза краєм та висилати поза границю своїх представників.

Так представляється після урядового большевицького звідомлення спільна большевицька і противбольшевицька кація для ратунку голодуючої Росії. Обєднанне суспільних кляс та політичних партій московських для ратункової акції голодуючим московським ґуберніям становить гарний примір, як в таких справах поступати повинні політичні партії та суспільні кляси других народів.

ЖЕРТВА ФРАНКО-ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

УПАДОК КАБІНЕТУ ДЖОЛІТІ СФОРЦА В ІТАЛІЇ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Італія в останніх днях пережила урядову крізу, значінне якої виходить далеко за межі чисто місцеві. 27-го червня в італійськім парляменті відбулось голосованне з приводу зовнішньої політики Італії. Соціяліст Тураті остро виступив проти міністра закордонних справ Сфорци й подав внесенне — висловити йому недовіре. Голосованне показало, що кабінет має більшість лише в 34 голоси. На се голова ради міністрів Джоліті відповів дімісією цілого кабінету. Цілий тиждень Італія була „без уряду", й лише 5-го липня стало відомо, що дотеперішньому міністрови фінансів Бономі пощастило зложити новий кабінет. У коротких словах се є зовнішня історія кризи.

Подібні кризи трапляються в парляментарних державах дуже часто, й коли-б тут не було **особливих моментів,** то на ній не варто було-б і спинятися. Але якраз у сих особливих моментах і полягає значінне перебутої Італією політичної крізи. Головна суть тут у тім, що кабінет Джоліті впав жертвою жовнішньої політики Сфорца, а **Сфорца впав жертвою своєї нещасливої франко-польської політики.**

Міжнародня політика, яка нині робиться в Парижі, ніде не користується особливими симпатіями — хіба може в Варшаві. Так саме не користується симпатіями та міжнародня політика, яка робиться в Варшаві — знов таки може лише в Парижі. А Сфорца мав нещасте якраз приєднатися до франко-польської орієнтації, повторивши сим помилку деяких українських політиків. З яких причин він се зробив — очевидна річ, що не задля гарних очей Франції чи Польщі — про се гомонять ріжне. Та певного нічого невідомо, бо зрештою се й не має ніякого значіння: нікому нема діла до Сфорци-людини, а є діло до Сфорци-політика.

Через сю фальшиву політику Сфорци міжнародне становище Італії за останній час дуже погіршало. Попередник Сфорци, Ніті, осягнув то, що до голосу Італії світ прислухався з повагою, Сфорца-ж осягнув тото, що великі держави з думкою Італії перестали числитися. На великих аліянтських конференціях у Спа, Лондоні й Парижі Сфорца був лише підголоском Франції й слухняно виконував те, що диктувало йому французьке міністерство закордонних справ.

Так безоглядно впрігшись у французький політичний віз, Сфорца неминуче мусів поставити Італію в досить холодні відносини до Анґлії. Відома бо річ, що між Францією та Анґлією тепер провадиться вперта боротьба за пануванне на европейськім континенті й на близькім Сході. Анґлія тому справедливо гадає, що хто з Францією — той проти неї й відповідно до того вона й поводиться з таким необережним.

З особливою болючістю дала Анґлія почути своє невдоволенне Італією, примусивши її безпроволочно опустити морський порт Адалію в Малій Азії. Опущеннем сього порту Італія звела на нівщо майже всі свої здобутки з війни 1912 р. з Туреччиною. Та проти Анґлії Італія, розуміється, не посміла виступити, бо коло Італії вже стояла напоготові анґлійська військова фльота... Так далеко зайшла справа між вчорашніми союзниками й приятелями!

Се було пімстою Анґлії за фальшиву з її погляду східну політику Сфорци. Коли турецькі націоналісти відбили грецькі наступи й сами перейшли в наступ, одкинувши грецькі війска далеко назад, Анґлія справедливо побачила в сім небезпеку для свого „стану посідання" на близькім Сході й хотіла підтримати Греків. Та з Парижу вітер віяв зовсім у другу сторону, бо Франція не могла подарувати Анґлії її прихильного до Німеччини становища в питанню Горішнього Шлеску. Тому Франція не тільки відмовилась підтримати анґлійську акцію проти кемалістів, а ще післала до Мустафи Кемаля особливу делеґацію й заключила з анґорським урядом торговельний договір. Італія пішла слідами Франції й також навязала зносини з кемалістами. Коли Анґлія відплатить Франції — се ще невідомо, але Італія свою кару вже дістала...

Як бачимо, першою причиною цілого лиха являється питанне Горішнього Шлеску, отже **питанне польське.** Париж, як відомо, хотів би віддати майже цілий Горішній Шлеск свойому коханкови — Польщі; в кождім разі Париж не хоче відступити від так зв. „лінії Корфантого", яка віддає Польщі всі копальні вугля та руди й всі індустріяльні місцевости. Сфорца в сім питанню завзято підтримував французьку політику. Побачивши, одначе, що поділити Горішній Шлекс по „лінії Корфантого" є річчю неможливою, Сфорца разом з бувшим польським послом в Італії Скірмунтом подав свій власний проект поділу Горішнього Шлеску, який мало чим одріжняється від проекту Корфантого.

Італійські політичні й громадські круги дивилися на сі „великі діла" Сфорци з цілком зрозумілою трівогою. До вибуху справа проте не доходила, бо не було конкретних наслідків сеї хибної політики. Терпець почав уриватися Італійцям, коли надійшла звістка, що банди Корфантого забили в Горішнім Шлеску кілька десятків італійських жовнірів та офіцерів. Се викликало в цілій Італії величезне обуренне проти Польщі й Сфорци, але се не примусило останнього змінити політику, бо було вже запізно. Коли трохи згодом прийшла звістка про вимушене опущенне Адалії — терпець остаточно увірвався. В парляменті відбулось історичне голосованне — й разом з невдалим міністром закордонних справ упав і цілий кабінет Джоліті.

Для оцінки політики Сфорци цікаво зазначити, що в той час, як ціла італійська преса присвятила йому пращальні статті або холодні або відверто ворожі й остро осуджуючі, французька преса навпаки не знала, яких слів дібрати, щоб вихваляти його заслуги перед Францією. Одна французька часопись забулась навіть до того, що назвала Сфорцу „вірним слугою Франції"... Добра рекомендація для міністра чужої держави!

Якої політики додержуватиме новий кабінет Бономі — се покаже будучність і зрештою се питанне виходить за рамці сього допису. Тут ходило лише о те, щоб показати, які фатальні наслідки має франко-польська політика для всякого, хто в ній анґажується. Сама Франція є досить сильна для того, щоб позволити собі розкіш — провадити свою власну політику, хоч би вона була хибна й фальшива. Кажуть: кождий барон має свою фантазію — чому-ж і Франції не мати своєї фантазії? Але горе тим меншим, хто робить сю політику своєю. Свого часу гірко за се поплатилися великоукраїнські політики, які хотіли робити паризьку політику через Варшаву. Тепер за се поплатилася Італія, яка хотіла робити варшавську політику через Париж.

6. липня.

Радянин.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НІМЕЧЧИНА І УКРАЇНА.

Дня 25. червня відбулися в Мінхені загальні збори німецько-українського господарського товаритсва, котрі з огляду на численний зїзд членів з усіх закутків Німеччини, як не менше і гостей зацікавлених товарообміном зі сходом, а головно з Україною, робили вражіння справжнього економічного конґресу. Більше ніж 500 поважніщих німецьких фірм, котрі обєднює монахійське товариство, були заступлені на зїзді. Також численні урядові установи мінхенські і берлінські вислали туди своїх представників. Бачено між иншими делеґатів берлінського міністерства закордонних справ, представників берлінського міністерства шляхів, баварського міністерства торговлі, баварського міністерства земельних справ, заступників майже всіх баварських торговельних палат, відпоручників численних торговельно фінансових і промислових союзів, городської управи Мінхену і другі.

Збори відкрив президент мінхенської торговельної палати, тайний радник Пшор і повитав від імени товариства загостившого на це зібрання посла У. Н. Р. в Берліні д-ра Романа Смаль Стоцького який висловив товариству від імени посольства щиру подяку за успішне промощування доріг до будучого німецького українського товарообміну, приступлено до порядку дневного. Уділено слова українському консулеви в Мінхені Василеви Оренчукови для виголошення реферату про відбудову економічного життя України. Зясувавши невимовно тяжке положення українського народнього хазяйства у всіх його майже галузях і підкресливши зміну його соціяльно-економічних ціх за послідних три роки — консуль Оренчук розказав подрібно про всі ті невідкличні завдання, котрі треба буде в першу чергу виконати на Україні, щоб зробити її корисним і — як це вже нині видно — конечним фактором міжнародніх економічних зносин. Опісля приступлено до дальших точок програми. Уповновласнений українських кооператив Христофор Баранський говорив про задачі і роль кооперації при наладженню товарообміну, д-р Бах про англійсько-російський і німецько-російський торговельні договори, а ґенеральний консул Заль про злагідненя транспортової крізи на Україні. Після рефератів вивязалася жива дискусія, в котрій забрав голос між иншими і представник Грузії Кріщчіян, висказавши побажання, щоб товариство поширило свою успішну діяльність і на тісно звязану з Україною Грузію і накінець представник російського союзу торговельно-промислових діячів з Берліна Люц, котрий обмежився до висловлення жалю по причині заключення німецько-російського торговельного договору, в котрім він добачає неабияке підтримання більшевицького уряду.

На закінчення належалоб ще підкреслити, що двохдневний побут в Мінхені посла Стоцького, а головно представника української кооперації Барановського дав притоку до численних ділових переговорів з мінхенськими фінансовими і промисловими ґрупами і концернами. Як зачуваємо, посунено о добрий крок вперед також і справу німецько-українського банку в Мінхені, закладенням котрого вже від довшого часу пілкується мінхенське українське консульство.

ПРОСЬБА ДО РОДИМЦІВ

З СЕЛА ІЛИНЕЦЬ СНЯТИНСЬКОГО ПОВІТУ І ОКОЛИЦЬ.

Високоповажані Браття і Сестри!

Зі села Ілинець, Снятинського повіту, звертаємось до Вас з проханням — оскільки Вам можливо післати нам Ілинецьким недобиткам хоч яку маленьку підмогу. Як знаєте, що ми живемо в крайній нужді, позаяк всеї денної платні дістаємо лише бідних 50 сотиків. Однак на дусі невпадаємо, а також ніхто невирве з нас укр. ідеї. Думаємо, що Ви піддержите нас в цій так тяжкій хвилі.

Поздоровляємо Вас, а також желаємо Вам скорого повороту на рідну Вільну Україну.

Даниш Онуфрій,
Томяк Марко,
Мойса Ілько,
Жовтяк Михайло,
Некоряк Стефан.

КИЇВ.

Майор Жан Рено (Renaud), доволі звісний письменник французький, малює ось такий образ Києва, столиці України і матері городів руських:

„Вертаю з мертвого міста, облитого мовчазним і завмерлим Дніпром.

Пусткою стоять колись так рухливі вулиці. Старинна Лавра знімає в гору свої велитні, осяяні золотом бані.

Завмерли старі палати, їх вікна вилуплені ґранатами. Прогнано з них душу минувшини, повну тайн, прибрану тисячами леґенд. В гущавині давних, колись таких розквітних городів, у котрих вирубано без пощади столітні дуби, їжаться безчисленні хрести й стовпці на могилах жертв чрезвичайки.

Оповідали мені, що коли город стогнав риданнями мордованих людий, в білій салі палати гуляли большевицькі офіцери з молодими жидівками при звуках модного вальця...

З Київа втікло життя.

Тільки ринок пригадує собі іноді, мов у горячці, колишні контракти, коли то ріжнобарвні і ріжноязичні товпи наповнювали його, мішаючи Схід із Заходом.

Тепер стоять там під мурами якісь боязкі, обдерті заплакані постаті: це колишні професори, колишні буржуї, одним словом „бувшії люде". Не належать вони до большевицької мафії і продають останки білля і одежі, щоб купити собі шматок сухого хліба.

Дивне зворушливе видовище, котре приневолить мабуть неодного з легковірних прихильників перевороту до спасенних медитацій.

Дивани, сукні, шалі, капелюхи, старі меблі добуті із забутих закамарків, фраки й цилиндри з часів Александра II. — ціле бідолашне майно недобитків цивілізації лежить на болотнистому бруку вулиць. Тут згорблена бабуся продає селянинові старі кружева за мірку муки; там старий професор, давний „славний учений" на силу пхає в чорні руки бродяги останні цінні книги своєї бібліотеки, щоб добути за них копу яєць; неписьменний босяк прібує уважно, чи можна з цих книжок крутити папіроски. Виголоджені жінки з інтеліґенції продають жидам за безцін перстені по своїх мужах, вбитих большевиками й позбуваються ради хліба для себе для своїх голодних дітий найціннійших родинних памяток. Загалом з селянами відбувається товарообмін, з жидами продажа за гроші, в наслідок чого шовки, образи і дорогі каміння мандрують крізь жидівські руки до всіляких сховків, звідки торговці вивозять їх за границю. В ряди-годи, звичайно без жадної причини, большевики околюють ринок війском, відбирають від безталанних своїх жертв, останки їх добра, а відтак мущин гонять на примусові роботи, а жінок прати білля в бараках для холеричних.

Так живуть мешканці Київа в безнастанній трівозі і в безупинній погоні за охлапами їжі, за шматком насушного хліба, при чім усталилися ось які меньше-більше ціни: одяг — міліон рублів, пара черевиків — 400.000 тисяч, фунт рукру — 100.000, фунт мяса — 3.000, фунт соли — 1.500, фунт чорного хліба 1.200 рублів.

Київ конає!

Ані звук дзвону, ні туркіт коліс не перериває тишини завміраючих вулиць. Вечером в глибіні мешкань блимає лоєва свічка, наповнюючи повітря чорним копотом, як за давних часів. Вулиці тонуть в непроглядній темряві, з якої чутно іноді продираючі серце крики мордованих людий, або тупіт салдацьких рот, які гонять на якусь нову облаву й ревізію.

Київ конає!"

Так виглядає життя в Київі, який ще недавно, за Скоропадського, був найбільшим і найвеличавійшим містом на цілому сході, яким захоплювалися чужинці, віщуючи йому велику й світлу будучність.

А жахливий цей образ змалював не російський царелавець, не український гетьманець, ані петлюрівець, лиш чужий письменник і то письменник з іменем, котрий не може писати брехні.

Сумно подумати, що в цьому Київі переживають наші брати й сестри, ці недобитки колишньої київської інтеліґенції. А ще сумнійше, коли погадаєш, що можуть бути такі спродажні, або самодурні українські души, котрі говорять, що це брехня, що це нарочно розсіювані наклепи на чесні голови Ленінів, Троцьких і Раковських. Хай ці безталанні самодури спитають Винниченка, а може раз перестануть вірити в рай большевицький. Це не рай, це таке пекло, що гіршого навіть на другому світі не може бути. І все воно діється на очах верховного уряду так званої „Радянської України", того самого уряду, що підписав ганебний мир у Ризі, зрікаючися веилких просторів української землі і 10 міліонів українського народу. Як воно може бути? — спитає невірний Тома-читач. А так, що цей уряд радянської України, це Румун Раковскі і Поляк Дзержиньскі.

Дзержиньскі, начальник чрезвичайки, перебував у Київі в часах його найгіршої недолі.

Але невжеж ляцьку собаку може боліти серце за колишньою славою української метрополії?

Федір Луговий.

Михайло Галущинський.

ДІТОЧА ЛІТЕРАТУРА І БУДУЧНІСТЬ НАРОДУ.

Повстання діточої літератури відносимо до кінця XVIII. В тім часі виступили деякі вихователі-педаґоґи з думкою улекшити дітям і молодіжі науку і старатися так повести справу, щоби наука відбувалася більше дорогою забави, а діти і шкільна молодіж набувала зовсім не помітно своє знання. Одним із засобів здійснюючих таку думку мала стати діточа література. Відомий німецький педаґоґ Кампе переробляє для молодіжи" Робінзона-Крузо" безсмертний архитвір англійського письменника Данила Діфо і з тої пори ся книжочка стає любимцем дітвори всяких станів у всіх народів. Початок зроблений, а за ним пішла дальша праця в тім напрямі і сьогодні бачимо, як всі народи світа дбають про свою діточу літературу. Дбають подвійним способом: одні придумують що раз то нові, що раз то кращі видавництва, другі підпомагають їх купуючи книжки і передплачуючи часописи діточі для своїх дітий. Розуміється що американським Українцям не треба богато на сю тему говорити. Вони-ж живуть в такій країні, в котрій дитина зазнає як найбільшої опіки. І хоч ся опіка, як користна для розвитку дитини, хоч як приємно батькам дивитися, що діти їх ходять до школи, котру полюбили щиро, хоч як серсе їх і дітей летить до школи— всетаки треба подумати нашим американським Українцям над сим, їх діти не пропадали для української справи.

Вже досить що наш край ослаблений відпливом людей з краю. Одначе небулоби се велике лихо, коли у другім світі творилася сильніща культурно-а національно зединена з давним краєм українська іміґрація. Таким чином і ми тут в краю кріпшалиби і чулиби за собою сильне заступництво на американській землі. Коли в часописях читаємо про вплив, які мають американські Німці на хід подій так в Америці, як і в старім краю, то повстає у нас бажання дожити і нам такого. А від кого-ж мають Ірляндці більшу матеріяльну і моральну поміч як не від американських Ірляндців? А навіть наші сусіди Поляки зазнали і зазнають великої матеріяльної і моральної помочі від американських Поляків. Ціла акція допомоги для Польщі і для Поляків в окупованих ними краях, ведена американськими Поляками. Американські Поляки — робітники віддали свої великі капітали на закупно чужих досі фабрик в Польщі і сотворюють таким чином ґрунт під польський промисл.

І ми не можемо нарікати на недостачу допомоги з боку американських Українців для своїх Братів у Старім Краю. А все-ж таки... все таки ся поміч за мала, за мало інтензивна за мало плянова. Вона ведена тільки сим поколінням, котре ще живо звязане зі Старим Краєм, сими особами, що самі вийшли зі Старого Краю. Ми й досі не чуємо про таких американських Українців, що вже уродилися в Америці, котрих батьки а навіть діди вийшли зі Старого Краю, а вони самі вже самі американські уроженці. Видно, що діти і внуки наших еміґрантів пропадають для нашого народу стають вірними членами американського народу і хто зна, чи може своїми голосами в американських законодатних тілах не причиняються до сього, що стають до помочі нашому тяжкому ворогови на нашу шкоду. Такого не буває здається, серед імміґрантів инших народів. Ми тут в Галичині бачили, у польськім війську, котре завойовало українську землю таких Поляків, що вже п опольськи не уміли говорити, але чули себе Поляками і поспішили на заклик до служби в польськім війську.

Тут приходиться нам і нашим американським Українцям добре застановитися над справою, як ратувати молоде покоління і дтіи перед таким винародовленням, яке затрачує зовсім у дальшім поколінню свідомість звязи з Матірною Землею. Одинока на се рада: школа і виховання. Наші американські Братя мусять з одного боку старатися створювати у себе такі виховуючі засоби, котрі ратувалиби для нас кожду одиницю, навіть в найдальши поколіннях, з другого-гож боку користуватися такими засобами Старого Краю.

Школа, діточі видавництва, піддержувані духом, який панує в родині передшкільне виховання, позашкільні орґанізації української молодіжи повинні зростати на американській землі і повинні ратувати нам кожду одиницю, бо вона наш капітал у другій половині світа, капітал, котрий своїм впливом зготовить нам в Старім Краю кращу будучність.

Є між видавництвами в Старому Краю, одно, котре поставило своєю метою доцільне виховання молодого покоління на трівких національних основах. Се — „Світ Дитини". Він доходить і в Америку, але в так маленькій скількости, що не може там зробити більше, трівалого впливу. Кілька-десять чисел, які йдуть до Америки се крапля в мори. А тимчасом, кожда фарма, кожда українська родина в Америці повинна передплачувати сей діточий орґан. При відповіднім числі передплатників можна би сотворити навіть специяльний відділ, що відповідавби більше духови і потребам Нового Світа. Так Старий Край давби зміст, а Новий давби матеріяльну поміч. Може бувби це один зі способів ратунку капіталу, який лиха доля вигнала з Рідного Краю і завела у другий чужий, на те, щоби він так пропав.

Сю думку піддаємо під розвагу сим Татам і Мамам, котрі хотілиби зі щирого серця і любови до України бачити свої діти щирими Українцями. Наша історія ще не покінчена, вона щойно на добре почалася. Землиця, котру Ви кинули богато; помістить вас і Ваших дітей та внуків у себе, бо в неї богато ще місця. Але вона мусить стати наша мусить добутися з неволі, в яку попала. І ми її добудемо і ми її розвеселимо... І коли заселимо її людьми з Нового Світу з новими думками, широким поглядом на життя, так вона засіяє справді у колі вольних народів. Сих нових світлих людей підготовляйте Ви в Америці з Ваших дітей і Ваших внуків. А нехай навіть і велика скількість полишиться вже на все в Новім КраЮ так вона вихована в українськім дусі своєю працею, своїм голосом буде для нас вельми помічна. Приміром нехай Вам служать Німці, нехай служать Ірляндці. Ми а зглядно — Україна — потребує таких самих завзятих горячих Українців на американській землі.

Львів, в червни 1921. р.

"SILENT PETE" POINTS THE WAY.

It was luncheon hour at the factory. Some of the workmen sat around in the yard waiting for the whistle to blow. Among them sat "Silent Pete", one of those strong personalities who by their very lack of words become the real target of conversations. Pete seldom spoke, but when he did he usually said something worth while.

"Well, Joe," asked Giovanni Villotto. "How are they running these days?"

"Oh, pretty fair, pretty fair," answered Joe Kowalski. "I got two-to-one on Santa Clara yesterday and six-to-five on Thunderclap the day before. Got a good one down for today, too."

"Great work if you can guess 'em often enough," rejoined Heini Baner, another workman.

"Oh, I can get 'em. I've got a system of my own," remarked Kowalski complacently. "Just let it keep up this way for a while longer and I'll tell 'em all to go to."

"Don't believe in the races," interjected Ole, the big Swede. "I always lose. I'm putting a little each week into a scheme a friend of mine got up. It's a pool—Wall Street—you know. Some of us fellows give him our money and he operates with it. He's right in with some broker down there who gives him inside tips. He says we can't lose. Promises to treble our money before the month is out."

"Say, Ole," asked Ike Solomon eagerly, "why can't I get in on that? Treble your money in a month? That certainly sounds good to me."

"Here, too," put in Frenchy Dubois. "What do you say to letting me have a slice?" And several others made similar pleas.

Ole's face took on a self-conscious expression, as though the situation was suggesting possibilities which he had not thought of before.

"Well, I dunno," he replied slowly, "I might arrange it though. How about you, Pete? Want to come in too?"

Pete got up and started to walk away. His face had taken on an angry look. Suddenly he turned and glared at Ole.

"Do I want to come in on it? I certainly do —not! Why you poor fish," he continued angrily, while the crowd gathered around. "Don't you see you haven't got one chance in a million to get your money back from a scheme like that? It's bad enough to feed your money to a bookmaker. He lets you win once in a while just to keep you going. But this thing? Bah!"

"But I tell you my friend promises to treble my money in a month," insisted Ole. "And he's right in with this broker——."

"Promises, my eye," mimicked Pete. "So did 520 per cent. Miller promise and little Mr. Ponzi of Boston. Promising is the best thing they do. You bonehead! Don't you see that if any one man could do such a thing he would't need your measly money.

"But you do make money in Wall Street," remarked Ike. I've heard you yourself talk about securities."

"I do not make money in Wall Street," replied Pete. "I never speculated in my life. I have been buying securities yes, little at a time, but that's different. I am still doing it. But you can make up your minds I deal only with a concern that is reliable. I purchase only securities which they assure me are safe. Why, the president of that concern started as a poor boy himself. He worked at a bench just as we do. He knows what the working man wants."

"Do you mean you can purchase safe securities from such a big concern?" asked Heini eagerly. "I thought only the big bugs can do that."

"You certainly can and you get your dividends back monthly. Don't speculate, boys. It's hard enough to earn money without tempting fate to take it away from you. Buy safe securities from a reputable concern and let them work for you by earning dividents."

And then the whistle blew.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Сот. К—к.

Спомини парляментара

УРИВКИ ІЗ ДНЕВНИКА.

(Зразки польської культури).

(Продовженне).

(3)

Мині здавалось, що він хоче випитувати нас в розвідчих цілях, тому я замовчав і більше не відзивався.

По якімсь часі вернув польський майор з усьмішкою на лици, з кусником паперу в руках. Ми повставали. Польською мовою, острим урядовим тоном проголошено нам:

„Пан ґенерал Галлер велів панів повідомити, що услівій завішення зброї не приймає і з Українсько-галицькою Армією взагалі переговорювати не буде. Противно жадає:

1) Сейчасової капітуляції цілої Армії.

2) Видачі всего оружа і муніції.

3) Видачі цілого зелізничого парку.

4) Що до звірств, які поповнювала укр.-гал. армія на польськім населенню Східної Галичини, буде установлена міжнародна провірочна комісія, котра винних потягне до строгої відвічальности."

Подивившися на мене, польський майор відозвався:

„Прошу собі з того нічого не робити. Военне щасте змінне. Пригадуєте собі, що в лютім у Львові жадали Ви від нас того самого — капітуляції і вступлення за Сян?"

Підполк. Ф. зажадав, щоб ті услівя були виготовлені для нас письменно. Польський майор цего зробити не хотів. Колиж підполк. Ф. обстоював своє бажанне, зденервований майор сказав піднесеним голосом:

„Пан енерал розказал даць одповедь устном, а не пісемном. Єшче раз зазначам, іж таковей Панове не достаном."

Тоді підполк. Ф. записав собі услівя. Ми розпращались і вийшли. На коридорі повідомлено нас, що переночуєм, а рано відідем з поворотом. При вечері товаришив нам якийсь старшина зі штабу. Рано відїхали ми просто на Краків, а ночею були вже у Львові. Відси мали нас відправити до ґрупи ґен. Івашкевича. На поїзд жлади ми на команді двірця около дві години. Приходило богато людий, головно військових, а службовий старшина якийсь поручник без носа з хрипливим голосом нарочно випитував, чи не бачили або не чули про „звірства" доповнювані Українцями. Кождий щось бачив, кождий щось чув, кождий мав богато до оповідання. Поручник перерирав часто розмову:

„— То страшне!"

„— Кеди зейдзє кара Боска на тон банден гайдамацкон?"

Вчасним ранком заїхали ми до Стрия. Було так темно і така мрака, що на два кроки не можна було нічого бачити. В критім самоході з завязаними очима їхали ми до міста. В готели замкнено двері на ключ, ескорта відійшла. Змучені і обезсилені поклались ми спати.

О 9. год. ранком прийшов хор. Пац та заборонив нам дивитися через вікно на улицю. Коли відтак поглянув я ізза фіранки, побачив на другім боці улиці жовніра на варті, який безперестанно глядів на наше вікно.

В полудне візвано нас до штабу ґен. Івашкевича. Очі завязано. Штаб поміщався в українській бурсі, де давніще була „Окружна Команда". Приняв нас шеф штабу підполк. рос. ґен. штабу Кесслер. Російською мовою випитував про нашу подорож та про відповідь, яку одержали в штабі ґен. Галлера. Вкінци заявив, що через фронт перепустити нас не може, бо міст на Свічі знищений, а ріка так зібрала, що вже кілька день своїм війскам живности довести не можуть. Крім цего не мають найменшої сполуки навіть з передовими стежами уступаючої укр. армії, котра вже яко така давно не істнує. Потворились лише банди котрі рабують і мордують. Не хотілось в це вірити, а однак говорив то будь що будь шеф штабу, тепер вже армії ґен. Івашкевича. Радив насіть, вправді дуже осторожно, остатись у Поляків і не вертати більше до своїх. Коли ми рішучо обстоювали при повороті, сказав, що відішле нас назад до Львова, а звідси через Ходорів-Станиславів буде пробувати відставити нас до боєвих ліній. Ми згодились на все, просили о як найскоршу відправу. При відході спитав підполк. Ф. за автомобіль, котрим ми приїхали і зіставили свого часу в Самборі. Прикликано референта самоходів і цей сказав, що воза віддати не може, бо зіпсутий і є в направі. Тоді зажадали ми принайменше посвідки, що самохід нам забрали, щоб відтак могли виказатись перед нашою командою, де віз подівся. Посвідку одержали. Коли відтак переїздили ми улицею (очий нам не завязувано) стрінули наш самохід розмальований вже польськими красками і білим орлом, як з польськими старшинами переїздив вулицею. Наш самохід ми так добре знали, що помилятись ніяк не могли.

По полудни відїхали ми знова до Львова. Страх переймав нас на саму згадку, що знова цілими годинами очі наші будуть завязані, тому на наші прозьби вишукав хор. Пац переділ, де вікна позабивані були дошками. Так їхали ми як якісь прокажені або хижі кровожадні звірята в клітці.

До Львова приїхали пізно вечером, звідки по зміні ескорти відїхали до Ходорова. Ескортував нас якийсь поручник-артилерист, оден вістун і молоденький може 15—16 літний жовнір-доброволець, але вже без ручних ґранатів та сталевих шеломів. Під ритмічний стук коліс поїзду, ослаблених і голодних зморив нас сон. Проснулись вчасним ранком в Ходорові. Ваґон наш стояв відкупльований на мертвім торі. Двері воза були з обох сторін отворені, в куті хропів польський вістун з крісом; поручника і жовніра не було. На стациї стояла польська санітарна летучка. По рельсах волочились мародери і безперестанно заглядали до нашого ваґону, не щадячи нам ріжних брукових погроз і обид. За якийсь час прийшов поручник і попросив нас до санітарної летучки на снідання. Командант летучки, поручник-лікар говорив по польськи дуже слабо, — судячи по виговорі, се був Німець. Він приняв нас досить чемно і дав по стакані військової кави. (Пили ми ще снідання в Стрию), По тім сніданню вернули знова до свого ваґону. Незабаром поручник знова відійшов, остав жовнір і вістун що вже був проснувся. По його захованюся пізнали ми сейчас, що він пяний. Виговорював цілий час до молоденького жовніра на „украіньскіх гайдамакув к.... синув", виливаючи із себе цілі потоки лайок і ординарних дотепів. Відтак положив свій кріс на руку, звертаючи дулом на нас, отворив замок і поправив в середині цілий маґазинок набоїв. Поправивши зарепетував і не спускаючи безпечника почав бавитись язичком, выкликуючи: „постшелям тих кабанув". Ми втиснулись в кут, очікуючи, коли пяний покінчить свою забавку. Здаєсь спокій наш поділав на него, бо по хвили спустив кріса і поставив його в куті ваґона. Коли прийшов поручник, я переповів цілу пригоду з пяним вістуном. Нажтиш о вияснення нашого становища:

„Ми прецінь парляментарі, говорив я, і стоїмо під охороною міжнародного права, а з нами поводитесь гірше, як з полоненими, бо навіть полонених не виставляють культурні народи на такі безперестанні моральні і фізичні муки. Прошу нас заарештувати, а тоді будем знати, що щось ліпшого не можемо від вас сподіватися."

Поручник зблід і почав нас перепрошувати, однак я сказав йому, що нас всюди перепрошують, всьо обіцяють але слова ще ніхто не додержав. Скінчилось на тім, що вістуна обезброено і приарештованого відпроваджено. Пяний цілий час відгрожувався:

„Мнє арештовано, але я ешчє достанен тих кабанув в своє ренце."

В полудне відїхали ми мимо Станиславова. Всюди по дорозі видно було сліди недавних боїв. Получення телеґрафічні пірвані, стації понищені арматним огнем. По деревах грались з вітром паперові ленти телеґрафічних апаратів. Деиеде на стаціях повиривані експльодуючими ґранатами рельси. Здаєсь не відступали туди грабуючі і мордуючі банди, але зорґанізовані війска, що на кождім кроці завзято боронились.

(Далі буде).

ЛИСТ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Автор нижче наведеного листа се тойсамий чоловік, котрий свого часу розбив був голову д-рови Цегельському в Клівленді. То був ґершт від большевиків на цілий Клівленд. Він у тім місті попросту дурів, ширячи большевицьку пропаґанду. Відси вислали його большевики яко провідника до большевицького раю і наказали йому, щоби він їм описав той рай. Отже в своїм понизшім листі він змалював вірно і правдиво усе те, що відчув на своїй власній шкірі. Він виїхав був на Україну, записуючись яко Росіянин. Місцевости, де той лист писаний, автор не подав, але на коверті була печатка: Фельштин, Старий Самбір).

Дня 2. липня 1921.

Гаразд, дорогий Товаришу! Я здоров і діти, а поводженне моє дуже кепське. Брате дорогий! Я находжуся тепер у великій біді. Я утік з Росії голий, босий і так далі. Мене обдерли від ніг до голови ці большевики. Томку! Це не большевики, а прямо чорти. А то, що наша ґазета („Українські Щоденні Вісти") пише, то є неправда — усьо бреше.

В Росії забрали всьо у свої руки Жиди і тримають той бідний народ Росії і України. Нашою мовою не вольно говорити, бо сміються, ані ґазети нема — словом: нашу школу заперли, а всюди лише школи московські і жидівські. Така то радянська влада. Жиди всюди урядують і не дають ніякого права робітникам. Робітник робить тяжко, як кінь, цілих 8 годин за пів фунта хліба і за мисочку зупи. А як скажеш, що ти голоден, то тобі зараз відповідають, що ти контрреволюціонер, що виступаєш проти большевицького правління.

Що за тих жидків писали американські ґазети, то всьо правда; а то, що за них пишуть нащі ґазети (большевицькі), то всьо лож.

Брате Томку! Я дуже помилився, що Тебе не слухав і не сидів тихо. Тепер я у великій біді. У мене забрали гроші й убранне, а таксамо здерли одіж з моїх дітий і з усіх. Тепер я голий як патик, а втік з того пекла разом з трома Німцями. В Росії народ зовсім дикий. Комісарями є Жиди, котрі ходять добре убрані, як міліонери, а робітник голий і босий, так що годі на нужду робітника дивитись. А коли комісарови скажеш правду в очи, то він тебе возьме й розстріляє — і то всьо. Словом: так, як було за царя. Страйкувати не вольно, бо розстрілять. Сиди тихо і нічого не кажи!

В Америці так гарно малювали нам большевиків, а ми були сліпі і слухали тих наших кукурузяних бесідників. Я вже наївся і мені досить, а Тобі, Томку, пишу: будь і дальше так, не слухай наших дураків ані ґазети „Українські Щоденні Вісти", бо вона бреше.

Тепер Тебе прошу, Томку, поможи мені, а я Тобі не забуду. Змилуйтеся над невинними дітьми! Відпиши як найскорше.

Д. Гальчук.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

АСТОРІЯ, Н. Й. Бр. св. Николая, в. 5, повідомляє, що чвертьрічний мітінг відбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 6. серпня, в домі під ч. 227 Парк Плейз. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — М. Козак, предс.; А. Климишин, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє, що мітінг відбудеться о годині 6.30 вечером в суботу, 6. серпня, в гали під ч. 435 Мейн Кт. Кождий член обовязаний явитися на час. — В. Григорчук, предс.; Г. Ничка, кас.; М. Сас, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Запорожська Січ", від. 206, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що в неділю, 7. серпня, о годині 1.30 пополудни, відбудеться місячний мітінг в гали звичайній. Проситься всіх, аби явилися на означений час, бо по нашім мітінгу наступить зараз другий мітінг. Будеться принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза після статута. — Я. Шаравара, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Комітет Ратунковий, котрий збирає жертви для голодних у старім краю, то є для вдів і сиріт та для Січових Стрільців, просить чотири місцеві товариства і всіх парохіян, аби прийшли в неділю, 7. серпня, о годині 5.30 пополудни на мітінг, який відбудеться в тій гали, що звичайно. Для тих, котрі шкодять народній роботі, вступ на сей мітінг є заборонений. — Яким Шаравара.

ДОБРИЙ ЖАРТ.

Оден осторожний купець вступив до автомобілевого ґараджу і розпочав в такий спосіб розмову з властителем: „Хотівбим оглянути першої кляси „секонд генд" автомобіль". Властитель подивився на него, усміхнувся і відповів: „І я також хотівбим щось подібного оглянути". Коли читаємо сей дотеп в місячнику „Сайлент Сейлсман" то приходить нам на гадку, що припустім костумер поставив в той сам спосіб питаннє аптикареви: „Чи маєте Ви на складі першорядну імітацію Гіркого Вина?" Єсли хтонебудь хоче тримати першорядний середник на болі жолудка, затвердженнє, брак апетиту, біль голови, і т. д., мусить купити правдиве оригінальне Трінера Гірке Вино а не імітації. Добрі результати суть ґарантовані лишень тоді, коли уживаєте Трінера Гірке Вино, яке було надгороджене золотими медалями і „Ґренд Прікс" на сімох міжнародних виставах в Римі, Парижи, Лондоні, Брукселі, Сан Франціско, і т. д. Єсли Ваш аптикар або спродавця лікарств немають на складі Трінера Гіркого Вина, жадайте від них, щоб завше його мали для Вас. Спробуйте також Трінера Liniment, Трінера Antiputrin, Трінера Зубовий крім і инші знамениті середники Трінера.

ДОПИСІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Подяка за жертви.

Секретар Українського Музичного Товариства „Запороже" в Нюарку, Н. Дж., п. Григорій Біленький, просить нас о поміщенне отсих двох листів зі старого краю:

I.

Відень, 29. квітня 1921.

Дорогі Земляки Запорожці! Нині одержав Вашого чека на 3.350 чеських корон. З них 3.000 чеських корон будуть пересланi грошима до наших вояків, інтернованих в Ліберці, в Чехословакії, а тепер перенесених до Юзефова, котрі терплять тяжку нужду, а 350 чес. корон, по потрученню видатків на штемплі, кореспонденцію і т. ин., будуть ужиті на закупно книжок, які розсилаю по таборах наших вояків інтернованих, біженців і вигнанців. Велике Вам спасибі, що памятаєте про Ваших заслужених братів!

Ваш щирий

М. Грушевський.

II.

Високоповажані Товариші!

Проф. Михайло Грушевський прислав нам з Відня з іншими грішми і суму 3.000 ч. к. з підмоги, яку Ви прислали на його руки для українських жовнірів. Щиро дякуємо за щедру підмогу для скитальців-еміґрантів Укр. Гал. Армії, для борців за власну державність, за волю, свободу і самостійність великої Неньки-України. Члени нашого табора се люди, які зрозуміли цілу вагу великої хвилі, де тепер рішаєсь на наших очах і нами самими будуччина цілих віків українського народа, які пожертвували Вітчині найкращу часть свого молодого життя, цілу свою будуччину, своє особисте і своїх родин щастє. Сильні вірою в непорочну слушність святої справи свого народа та кращу його будучність, зносимо всі терпеливо, без нарікань, удари мачухи-судьби, зносимо з посвятою і теперішнє наше положеннє, яке о много-много є гірше чим положенне полонених у военнім часі. Чеська республика попри дах над головою дає всім нам нарівні, без ріжниці віку і степеня, лиш поганий харч і 50 сотиків чеських **(не цілий оден американський цент)** денно, що очевидно на тутешні дорогі відносини далеко не вистарчає до заспокоєння потреб такого життя, на яке має право всякий культурний чоловік.

Можливість не життя, а животіння в таборі маємо завдячити по більшій части жертволюбивости горстки патріотичних одиниць українського народа в Америці, які, не маючи спосібности особисто брати участь у визвольній боротьбі свого народа, бодай дрібними жертвами із свого тяжкого зарібку облекшують долю тих, які за всіх посвятили все своє і самих себе. В сей спосіб сплачують вони іззи моря великий довг крови зглядом Вітчини.

Щоби можливим був одноцільний, зорґанізований заряд всіми напливаючими для членів табора жертвами та фондами, зістало перед пів роком зорґанізоване у нас на статутах фінансове товариство „Самопоміч", яке в своїм діловодстві узгляднює все волю поодиноких жертводавців. В імени сего товариства підписана його президія дякує ще раз щиро Вам, Високоповажані Товариші, за щедрий дар та просить памятати ласкаво і на дальше про найкращих синів України на вигнанню в Чехах.

Йозефів, 2. червня 1921.

УКР. ВІЙСК. ТАБОР В ЙОЗЕФОВІ. ТОВ-О „САМОПОМІЧ".
Микола Хробак, голова,
Я. Пастернак, секретар.

ХТО ПУСТИВ КАЧКУ ПРО НЕЗАЛЕЖНУ СЛОВАЦЬКУ РЕПУБЛИКУ.

Праська „Трібуна" доносить: Дня 15. червня явився у чеського віцеміністра д-ра Ґірса представник Польщі Мальчевскі і заявив, що польський уряд веде тепер слідство в справі краківської спроби проголосити незалежною словацьку републику і що всі виновники будуть потягнені за це до строгої відвічальности. В цю справу були вмішані словацькі еміґранти і деякі краківські та львівські авантурники.